

چالش‌های مرزی ایران و پاکستان

نویسندگان:

سید محمدرضا موسوی

(عضو هیأت علمی دانشکده علوم اجتماعی امین)

علی نایب پور

دانشگاه علوم اجتماعی امین

۱۳۹۵

دانشگاه علوم انتظامی امین

چالش‌های مرزی ایران و پاکستان

نویسندگان: سید محمدرضا موسوی - علی نایب‌پور

ناظر علمی: دکتر حسین ذوالفقاری

ناشر: دانشگاه علوم انتظامی امین

آمار: ساز کتاب: فرهنگ‌شناسی

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۷۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۷۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰-۳۶۳-۱۰۳-۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات فرهنگ‌شناسی

نشانی دانشگاه: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خدای - خیابان شهید جدی اردبیلی - دانشگاه علوم

انتظامی امین - ۴۸۹۳۱۲۹۳

سرشناسه	موسوی، سید محمدرضا، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	چالش‌های مرزی ایران و پاکستان / نویسندگان: سید محمدرضا موسوی، علی نایب‌پور.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۴۴ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰-۳۶۳-۱۰۳-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۳۷-۲۴۱.
موضوع	ایران -- مرزها -- پاکستان
موضوع	پاکستان -- مرزها -- ایران
موضوع	پاکستان -- تاریخ
شناسه افزوده	نایب‌پور، علی، ۱۳۶۵ - شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین
رده‌بندی کنگره	DSR ۱۳۹۴۲۵ ج ۲ / م
رده‌بندی دیویی	۱۰۹۵۵/۳۲۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۱۴۴۳۵۴

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فردی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی دهه گام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روز به روز نو می‌شود و می‌توانیم تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو ثمر دادن است.

تألیف آثار علمی برجسته و معتبر و احاطه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان در سایه آن به‌سازمان‌های بومی بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند و دانش بومی نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبرگان و کارشناسان امور پلیسی داخلی می‌توانند با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها بحث پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تألیفی از این دست، گامی هرچند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، محققان، کارشناسان و استادان را تشویق کنیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلور کنند و اشاعه دهند.

مقدمه نویسنده.....	۱۷
--------------------	----

فصل اول: تاریخ و جغرافیای پاکستان

۱-۱. مقدمه.....	۱۹
۲-۱. تاریخ، کل گری پاکستان.....	۲۰
۳-۱. ویژگی های ژئوپلیتیک پاکستان.....	۲۴
۱-۳-۱. جغرافیای طبیعی پاکستان.....	۲۶
۱-۱-۳-۱. موقعیت جغرافیایی.....	۲۷
۲-۱-۳-۱. عوارض طبیعی.....	۲۸
۳-۱-۳-۱. آب و هوا.....	۳۳
۲-۳-۱. جغرافیای انسانی.....	۳۵
۱-۲-۳-۱. جمعیت، ترکیب و پراکندگی.....	۳۵
۲-۲-۳-۱. اقوام.....	۳۵
۳-۲-۳-۱. زبان و خط.....	۳۷
۴-۲-۳-۱. تمدن و فرهنگ.....	۳۸
۵-۲-۳-۱. دین و مذهب.....	۴۱
۳-۳-۱. تقسیمات سیاسی پاکستان.....	۴۲
۴-۱. ساختار و موقعیت ژئواستراتژیک پاکستان.....	۴۵
۱-۴-۱. منطقه کشمیر.....	۴۷
۲-۴-۱. منطقه جنوب آسیا.....	۴۸
۳-۴-۱. محدودیت های سرزمینی.....	۵۱
۴-۴-۱. موقعیت پاکستان در جهان اسلام.....	۵۱
۵-۴-۱. موقعیت کنترلی-هم جوارى مناطق بحرانی.....	۵۲

فصل دوم: مرز مشترک پاکستان و ایران

- ۱-۲. مقدمه ۵۳
- ۲-۲. اصطلاحات مرزی ۵۵
- ۱-۲-۲. مرز ۵۵
- ۲-۲-۲. مناطق مرزی ۵۵
- ۳-۲-۲. عمق نوار مرزی ۵۵
- ۴-۲-۲. عابر غیرمجاز ۵۶
- ۵-۲-۲. متجاوز مرزی ۵۶
- ۶-۲-۲. مرد ۵۶
- ۷-۲-۲. تجارز ۵۶
- ۸-۲-۲. دروازه مرز ۵۶
- ۹-۲-۲. معاهده ۵۷
- ۳-۲. علانم مرزی ۵۸
- ۱-۳-۲. انواع علانم مرزی ۵۸
- ۲-۳-۲. علانم مرزی ایران و پاکستان ۶۰
- ۴-۲. تاریخچه مرز مشترک ایران و پاکستان ۶۸
- ۱-۴-۲. بلوچستان در دوره فترت ۶۸
- ۲-۴-۲. رقابت فرانسه و انگلیس و اهمیت یافتن مرزهای هند و پاکستان ۶۹
- ۳-۴-۲. تلاش ایران برای گسترش مرزهای شرقی و سیاست انگلیس برای ایجاد کمربند حائل ۷۱
- ۴-۴-۲. بلوچستان در دوره ناصری ۷۲
- ۵-۴-۲. تجزیه بلوچستان با دخالت استعمارگران و اوضاع مرزی ایران در شرق ۷۲
- ۶-۴-۲. موقعیت مرزهای جنوب شرقی تا پیش از تأسیس کشور پاکستان (۱۹۴۷ م) ۷۷
- ۵-۲. معاهدات مرزی ایران و پاکستان ۸۰

- ۱-۵-۲. قانون و قرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری پاکستان درباره
 انتظامات مرزی ایران و پاکستان ۸۱
- ۶-۲. سیستم دفاعی و ساختار نظامی پاکستان ۹۳
- ۱-۶-۲. ارتش پاکستان ۹۳
- ۲-۶-۲. وضعیت و ساختار مرزبانی پاکستان ۱۰۰

فصل سوم: چالش‌های داخلی و خارجی پاکستان

- ۱-۳. چالش‌های داخلی پاکستان ۱۰۵
- ۱-۱-۳. چالش‌های سیاسی پاکستان ۱۰۵
- ۱-۱-۳-۱. تغییر سیاسی و مناقشات پاکستان ۱۰۵
- ۱-۱-۳-۲. عوامل سیاسی ناپایداری سیاسی پاکستان ۱۱۳
- ۱-۱-۳-۳. ارتش ۱۱۴
- ۱-۱-۳-۴. بنیادگرایی ۱۱۶
- ۱-۱-۳-۵. سیاست پاکستان در قبال افغانستان ۱۱۹
- ۱-۱-۳-۶. سیاست پاکستان در قبال هند ۱۲۲
- ۲-۱-۳. چالش‌های امنیتی پاکستان ۱۲۴
- ۱-۲-۳-۱. دولت‌های ضعیف و بحران اقتدار ۱۲۴
- ۱-۲-۳-۲. احزاب و گروه‌های طالبانی در پاکستان ۱۲۴
- ۱-۲-۳-۳. بحران اقتدار و مداخلات قدرت‌های فرامنطقه‌ای ۱۲۶
- ۱-۲-۳-۴. توان هسته‌ای ۱۳۲
- ۳-۱-۳. چالش‌های اجتماعی و فرهنگی پاکستان ۱۳۵
- ۱-۳-۱-۳. فرقه‌گرایی و قوم‌گرایی ۱۳۵
- ۲-۳-۱-۳. سازمان‌های دینی، مذهبی و سیاسی ۱۳۷
- ۳-۳-۱-۳. گروه‌های فشار (ذی‌نفوذ) ۱۳۸
- ۴-۱-۳. چالش‌های اقتصادی پاکستان ۱۴۰
- ۱-۴-۱-۳. فرایند رشد اقتصادی در کشور پاکستان ۱۴۰
- ۲-۴-۱-۳. سیاست و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی دولت پاکستان ۱۴۱

- ۲-۳. چالش‌های خارجی پاکستان ۱۴۳
- ۱-۲-۳. روابط پاکستان با قدرت‌های همسایه ۱۴۳
- ۱-۲-۳. روابط پاکستان با افغانستان ۱۴۳
- ۲-۱-۲-۳. روابط پاکستان و هند ۱۴۶
- ۳-۱-۲-۳. روابط پاکستان و بنگلادش ۱۴۹
- ۴-۱-۲-۳. روابط پاکستان با جمهوری اسلامی ایران ۱۵۱
- ۲-۲-۳. روابط پاکستان با قدرت‌های فرامرطقه‌ای ۱۵۹
- ۱-۲-۱. روابط پاکستان با ایالت متحده آمریکا ۱۵۹
- ۲-۲-۲. روابط پاکستان با رژیم صهیونیستی (اسرائیل) ۱۶۰
- ۲-۲-۳. روابط پاکستان با چین ۱۶۲
- ۴-۱-۲-۳. روابط پاکستان با ترکیه ۱۶۴
- ۵-۲-۲-۳. روابط پاکستان با عربستان ۱۶۵
- ۶-۲-۲-۳. روابط پاکستان با شوروی و فدراسیون روسیه ۱۶۷
- ۷-۲-۲-۳. روابط پاکستان با اتحادیه مرکزی ۱۶۹
- ۸-۲-۲-۳. روابط پاکستان و کشورهای اروپای غربی ۱۷۱

فصل چهارم: بایسته‌های مدیریت مشترک ایران و پاکستان

- ۱-۴. مقدمه ۱۷۵
- ۲-۴. مدیریت بهینه مرزها ۱۷۷
- ۳-۴. عوامل مؤثر بر کارکرد مرز ۱۷۹
- ۱-۳-۴. مهم‌ترین عوامل مؤثر در همگرایی روابط ایران و پاکستان ۱۸۰
- ۱-۱-۳-۴. عوامل مذهبی ۱۸۰
- ۲-۱-۳-۴. عوامل فرهنگ ۱۸۰
- ۳-۱-۳-۴. عوامل اقتصادی ۱۸۲
- ۴-۱-۳-۴. عوامل سیاسی ۱۸۷
- ۲-۳-۴. مهم‌ترین عوامل واگرایی در روابط ایران و پاکستان و تأثیر آن بر امنیت نواحی مرزی ۱۹۰

۱۹۱.....	۱-۲-۳-۴. عوامل تاریخی و مذهبی
۲۰۰.....	۲-۲-۳-۴. عوامل فرهنگی
۲۰۳.....	۳-۲-۳-۴. عوامل سیاسی و نظامی
۲۱۳.....	۴-۲-۳-۴. عوامل اقتصادی

فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۲۲۱.....	۱-۵. نقاط قوت هم‌جواری ایران با کشور پاکستان
۲۲۲.....	۲-۵. نقاط ضعف هم‌جواری ایران با کشور پاکستان
۲۲۴.....	۳-۵. فرصت‌های هم‌جواری ایران با کشور پاکستان
۲۲۵.....	۴-۵. تهدیدهای هم‌جواری ایران با کشور پاکستان
۲۲۷.....	پیوست: تصاویر ضمیمه
۲۳۷.....	فهرست منابع و مآخذ
۲۳۷.....	منابع فارسی
۲۴۱.....	منابع انگلیسی

مقدمه نویسنده

در کشور جمهوری اسلامی ایران کنترل و حفظ مسیر عبور خط مرز، استیفای حقوق دولت و مرزنیسان در مرز به مرزبان‌های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران محول شده است. بنابراین کارکنان نیروی انتظامی که در مسئولیت خطیر مرزبانی در قسمتی از مرزهای میهن اسلامی به عنوان نمایندگان دولت و ملت در مقابل بیگانگان می‌باشند، باید ضمن آگاهی و شناخت منافع ملی کشور خود از کلیه قوانین، اصول، قراردادها و به طور کلی چالش‌ها آگاه و عملاً دارای شجاعت ابتکار، صداقت و روحیه باشند. جهت آگاهی به این امر مهم در دین مبین اسلام نیز به مرز و مرزبانان به وجه خاص گردیده و اهمیت لازم داده شده است. همانطوری که مقام معظم رهبری حضرت امام خاتمه‌ای فرمودند که «اگر به سراغ مرز نروید، مرزها به سراغ شما می‌آیند».

لذا شناسایی وضعیت مرز، ویژگی‌های مناطق مرزی، مشکلات و کاستی‌های مربوطه و همچنین یافتن آسیب‌پذیری‌های مرتبط با مناطق و موضوعات مرزی از جمله مواردی است که در طرح‌ریزی و تدوین استراتژی‌های نظامی و امنیتی نقش تعیین‌کننده‌ای را ایفا می‌کند.

با توجه به اینکه از جمله مشکلات حوزه فرماندهی مرزبانی فقدان مجموعه‌ای کامل در خصوص مرزها است، تا مرزبان قبل از اعزام به حوزه مأموریت خویش با مطالعه آن، از یک سو با معاهدات و پروتکل‌های دو جانبه مرزی آشنا شوند و از سوی دیگر از موقعیت جغرافیایی، تهدیدات و فرصت‌های حوزه مأموریت خویش آگاهی یابند، در کتاب حاضر با بررسی موضوعات مرتبط با مرز مشترک جمهوری اسلامی ایران با کشور پاکستان، تلاش شده است تا گامی در این راستا برداشته شود. امید است محققان، صاحب‌نظران و

مستولان ذیربط، با بیان دیدگاه‌ها و پیشنهادها خود برای برطرف کردن نقایص و کاستی‌های احتمالی، ما را در این امر یاری نمایند.

www.ketab.ir